

IV MƏQALƏ

Biz Azərbaycanı müasir, sürətlə inkişaf edən, şəffaflığı öz siyasətində bayraq edən ölkə kimi görmək istəyirik və buna nail olacağıq. Heç kim bu işdə bizə mane ola bilməz.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

III məqalədə gəldiyimiz yekun qənaət güclü uğurlu liderliyin Azərbaycan nümunəsinin sabit deyil, sürətlə dəyişən mühitdə yeniləşməyə açıq dinamik bir fenomen olması ilə bağlı idi. Onun konkret ifadəsi Prezident İlham Əliyevin fəaliyyətində özünü göstərməkdədir.

Burada ayrıca yeri olan faktorlar şəxsi keyfiyyətlər, siyasi məharət və cəmiyyətin liderlə həmrəyliyi və ya lider-xalq birliyidir. Buradan şərti olaraq güclü liderliyin Azərbaycan nümunəsinin üç baza faktorunu müəyyən edə bilərik.

Üç baza faktoru

Liderin şəxsi keyfiyyətləri, siyasi məharət və lider-cəmiyyət həmrəyliyi müasir mərhələdə güclü liderliyin üç baza faktoru kimi qəbul edilə bilər. XXI əsrdə uğurlu liderlik üçün şəxsi keyfiyyətlər daha aktual göstərici olmuşdur. Politoloji təlimlərdə bu aspektə gətikcə daha çox diqqət yetirilir. Liderin ünsiyyət qabiliyyəti, bütövlükdə, kommunikaabelliği dayanıqlı dünya nizamının mövcud olmadığı və çox sayda güclü geosiyasi qüvvələrin liderlik uğrunda amansız mübarizə apardığı bir dövrdə həlledici faktor rolunu oynaya bilər. Müstəqil dövlət başçıları şəxsi ünsiyyətləri sayəsində başqa liderlərlə konstruktiv əlaqələr qura bilir və eyni zamanda, yad təsirlərə qarşı müqavimət göstərir.

Son illər bu kontekstdə dünya miqyasında kifayət qədər nümunələr özünü göstərir. Bir sıra böyük dövlətlər digərlərini təsirləri altına almaq üçün dövlət başçılarına təzyiqlər göstərməyə meyil edirlər. Şəxsi keyfiyyətləri yüksək olan müstəqil dövlət başçıları öz mövqələrini saxlaya bilir, rəhbərlik etdikləri ölkələrin maraqlarını təmin edirlər. Zəiflər isə oyuncağa çevrilirlər.

Məsələn, Ermənistanın rəhbərləri ilə uzun illərdir ki, güclü dövlətlərin başçıları "oyuncağı" kimi davranırlar. Onlar gah Rusiyanın, gah da Qərb dövlətləri başçılarına göstərişlərini yerinə yetirirlər. Son olaraq Nikol Paşinyan Rusiya liderinin təsirindən canını qurtarıb Fransanın prezidentinə sığınmağa çalışır. Lakin kənardan siyasi liderlik kriteriyaları ilə onun vəziyyətinə baxanda, zavallı və başqalarının iradəsindən asılı siyasətçi təsiri bağışlayır. Bu növ siyasi liderdən güclü siyasətçi ola bilməz.

Başqa nümunələr də vardır. Məsələn, bir zamanlar güclü görünən lider indi ya fəaliyyət göstərə bilmir, ya da məhbus həyatı yaşayır. Onlara da güclü lider demək çətinidir. Nəhayət, rəhbərlik etdiyi dövləti müharibə ocağına ataraq, bol-bol vədlər verən liderlər də var ki, indi məğlub ola bilmə ehtimalından bəhs edir və ya ona yardımçı olan başqa dövlətləri qınamağa çalışır. Bu növ liderlik də güclü lider adlandırılıla bilməz. Baxmayaraq ki, onun lider kimi əsas şüarı "xalqa xidmət" olub. Deməli, "xalqa xidmət" adı altında başlanğıcda effektiv və cəsarətli addım ata bilərsən, lakin şəxsi keyfiyyətlərdəki nöqsanlar və siyasi məharətin yetərli olmaması tam mənada güclü lider olmağa imkan verməyə bilər.

Bunlar XXI əsrdə güclü liderlik üçün şəxsi keyfiyyətlərin vacibliyini göstərmək-

Liderin gücü: şəxsi keyfiyyətlərlə xalq-lider birliyinin sintezi

(fəlsəfi-politoloji təhlil)

lə yanaşı, onun yetərli faktor olmadığını da təsdiq edir. Bu təsdiqin əsas adekvat kriteriyası isə əldə edilən konkret nəticələrdir. Liderin milli maraqlara uyğun, dövlətçiliyə xidmət edən uğuru varsa, o, güclü liderdir. Şəxsi keyfiyyətlər məhz bu nəticəyə nail olmağa yetərlidirsə, siyasətçi güclü şəxsiyyətdir!

Siyasi məharət burada olduqca əhəmiyyətli rol oynayır. Artıq liderin siyasi-diplomatik qüdrəti çox böyük faktordur. Situasiya tez-tez dəyişirsə, geosiyasi şərtlər yeniləşir və bir sıra hallarda ciddi ziddiyyətlər meydana gətirirsə, lider məharəti sayəsində çətin vəziyyətlərdən ölkəni çıxara bilər.

Məsələn, Mixeil Saakaşvili qonşu və dost Gürcüstanı çətin vəziyyətdən çıxara bilmədi. Gürcüstanın torpaqları işğal olundu və üstəlik, M.Saakaşvilinin prezident kimi karyerasına son qoyuldu. İndi isə hətta sağlamlığının necə olacağı məlum deyildir.

Digər nümunə kimi, V.Zelenskinin Ukraynanı çox çətin vəziyyətə salmasını göstərmək olar. V.Zelenski öncələr qələbədən danışdı, indi isə dünya miqyasında müzakirələr əsasında sülh imkanlarından bəhs edir. Deməli, öncəki proqnozlarında, strateji görüşlərində yanlış olmuşdur. Bu yanlışlıqları isə indi siyasi məharəti belə düzəldə bilmir. Bu növ siyasətçiləri güclü lider kimi qəbul etmək olarmı? Cavab vermək çox çətinidir.

Biz Avrasiya miqyasında başqa nümunələr də göstərə bilərik. Lakin, bütövlükdə, hazırkı tarixi mərhələdə müstəqil dövlətin güclü uğurlu lideri olmağın zəruri şərtləri haqqında təsəvvür formalaşdırmaq olar. Yuxarıda vurğuladığımız şəxsi keyfiyyətlər və siyasi məharətə lider – cəmiyyət həmrəyliyi də mütləq əlavə

etmək gərəkdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nümunəsində bu tezi təsdiq etmək olar.

İlham Əliyev şəxsi keyfiyyətləri ilə dövlət başçısı olandan diqqətləri çəkmişdi. Qətiyyətli, qərarlı, təmkinli, hər atdığı addımı öncədən dərinlən düşünən və konkret nəticəyə fokuslanmış proqramlar həyata keçirən lider olaraq fəaliyyət göstərmişdir. Bu keyfiyyətləri sayəsində Azərbaycanın enerji strategiyasını dönmədən və ardıcıl inkişaf etdirmişdir. Ən çətin mərhələlərdə belə İlham Əliyev Gürcüstanı tez-tez səfərlər edir, Türkiyə ilə münasibətləri inkişaf etdirir, Qərb və Çin istiqamətində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq üçün tutarlı addımlar atırdı. Qısa müddət ərzində Gürcüstan "əsrin müqaviləsi" çərçivəsində enerji layihələrində əsas kommunikasiya marşrutuna çevrildi, Avropa İttifaqının bir neçə dövləti Azərbaycanın strateji tərəfdaşı oldu, Çinlə əlaqələr keyfiyyətcə yeni səviyyəyə yüksəldi və "Bir kəmə, bir yol" layihəsində Bakının iştirak fəallığı sabitləşdi.

Paralel olaraq, Rusiya ilə əlaqələr strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldi. İranla münasibətlərdə bir sabitlik yaranı. Türkiyə ilə strateji müttəfiqlik tarixdə görünməmiş səviyyəyə yüksəldi.

Ən başlıcası isə İlham Əliyev ərazi bütövlüyünün təminatını milli ideya kimi reallaşdırdı. Bu zaman 44 gün ərzində gərgin vəziyyətdə yüksək şəxsi keyfiyyətləri ilə siyasi məharətinin sintezində qarşıya çıxan bütün maneələri aşdı. Azərbaycan Prezidenti 44 günlük savaşın gedişində təkbaşına dünyanın çox sayda dövlət başçısı və KİV nümayəndələri ilə informasiya müharibəsinə girişdi və qalib gəldi. İlham Əliyev yüksək zəkası, strateji düşüncə və proqnozlaşdırma qabiliyyəti,

diplomatik məharəti, milli maraqlara sadıqlıq qətiyyəti, yenilməz iradəsi və yüksək savadı ilə rəqiblərini, sözün həqiqi mənasında, diz çökdürdü. Bu zaman, Azərbaycan liderinin məşhur lakonik kəlamları Azərbaycan tarixi ilə yanaşı, müasir politologiyanın da səhifələrinə əbədi yazıldı.

Məsələn, "Qarabağ Azərbaycandır!" kəlamı şəxsi keyfiyyətlərlə siyasi-diplomatik məharətin sintezində məşhurlaşdı. "Sən azadsan, Şuşa!" kəlamı milyonların dilində səsləndi. Şuşa Bəyannaməsi isə "Bir millət, iki dövlət" kəlamının konkret hüquqi təzahürlərindən biri oldu. Bütün bunlar İlham Əliyevin qısa müddətdə üstün şəxsi keyfiyyətlərini siyasi-diplomatik məharət və yenilməz iradə ilə birləşdirərək, uğur qazanmasına imkan verdi. Azərbaycan Prezidenti XXI əsrin ən uyğun güclü lider obrazıdır!

Və burada İlham Əliyevin başqa bir liderlik qabiliyyəti özünü göstərir. Biz Azərbaycan Prezidentinin "Biz birlikdə güclüyük!" kəlamını nəzərdə tuturuq.

Xalq – prezident birliyi: güclü liderliyin əsas parametrlərindən biri kimi

Azərbaycan üçün XXI əsrdə liderlə cəmiyyətin həmrəyliyinə təmini strateji əhəmiyyət kəsb edir. Bunu İlham Əliyev bacardı. Özü də hər yeni situasiyaya kreativ yanaşaraq, öhdəsindən gəldi. Belə ki, xarici qüvvələr tez-tez Azərbaycan cəmiyyəti ilə onun dövlət başçısı arasında müxtəlif üsullarla (məsələn, hibrid təsirlərlə) uçurum yaratmağa çalışırdılar. Müxtəlif qondarma arqumentlərlə Azərbaycanda dövlət başçısının xalqın

maraqlarına uyğun siyasət yeritmədiyini ortaya atır, buradakı əlaltıları ilə bu yalançı rəyi cəmiyyətə sırımğa cəhd edirdilər. Bu proses indi də davam edir.

Bütün bunlara İlham Əliyev konkret siyasəti ilə cavab verdi. İslahatlar apardı, iqtisadiyyatı gücləndirdi, cəmiyyətdə multikultural dəyərləri tam oturuşdurdu, yeni nəsilləri tərbiyəsinə ciddi diqqət yetirdi, ordunu tam modernləşdirdi və dövlətin beynəlxalq miqyasda nüfuzunu diplomatik qətiyyəti və məharəti ilə yüksəltdi. Bu kimi praktiki addımların fonunda İlham Əliyevin təcavüzkar Ermənistanın torpaqlarımızdan birdəfəlik qovulması prosesinə başlaması bir çoxları üçün şok effekti yaratdı. Yeni ərazi bütövlüyünün təmini əməliyyatı, sözün həqiqi və tarixi mənasında, İlham Əliyevin həm yeni lider kimi özünü təsdiqlədi, həm də bütün dünyaya güclü liderliyin Azərbaycan nümunəsinin əyani nümayişi idi.

Mümkündür ki, dünyanın bir çox güclü dövlətləri öncə buna inanmadılar, sonra isə qışqanclıqdan qəbul etmək istəmədilər. Yeni XXI əsrdə bir müstəqil müsəlman dövlətinin liderinin bu qədər uğurlu olmasını psixoloji və faktiki həzm edə bilmədilər! Bizim anlamımızda XXI əsrdə əsl güclü uğurlu liderlik nümunəsi məhz bundan ibarətdir.

Özlərini güclü sayanlar cəmi 44 gündə gördülər ki, onlardan güclü lider vardır. O lider Cənubi Qafqazın şərəfli dövlətçilik ənənəsi olan xalqının – azərbaycanlıların Prezidentidir. O, "Azərbaycan" adlı əsrlərlə bu regionda ədalətli, hünərli, qüdrətli liderlər yetişdirmiş bir xalqın övladı olan İlham Əliyevdir. Azərbaycanı əbədi müstəqillik yoluna çıxaran, faktiki olaraq müasir müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin nümunəsinin memarı olan güclü və uğurlu ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi varisidir. Məhz Heydər Əliyev siyasi məktəbini keçmiş bir azərbaycanlıdır!

İlham Əliyevin güclü liderlik nümunəsinin başqa bir çox əhəmiyyətli aspekti də vardır. Həmin özəllik postmüharibə mərhələsində İlham Əliyevin nümayiş etdirdiyi şəxsi keyfiyyətlər, siyasi-diplomatik məharət və lider – xalq birliyidir. Bu komponentlər üzrə Azərbaycan Prezidenti kifayət qədər etibarlılıq və inklüziv legitimlik "kreditinə" sahibdir.

İlham Əliyev fəaliyyətini indi eksklüziv olaraq fəaliyyəti ilə yaratmaqda davam edir. Dövlət başçısının həm ölkənin inkişafı, həm də Cənubi Qafqazla əlaqədar özünü göstərən yeni gözlənilməz geosiyasi-hərbi proseslərə reaksiyası postsovet məkanında postmüharibə mərhələsinin yeganə güclü lideri olduğunu sübut etməkdədir!

İndi Bakıda Qərbin, Rusiyanın və başqa güclü geosiyasi qüvvələrin siyasiləri və diplomatları qaynaşırlar. Əgər keçən əsrin 90-cı illərində onlar burada öz maraqlarını Azərbaycanı nəzərə almadan təmin etməyin izində idilərsə, indi Azərbaycanın maraqlarının fonunda özlərinə "Qafqaz Günəşi altında yer" axtarırlar.

Hər birinin Azərbaycandan xahişi belədir: bizimlə əməkdaşlıq edin! Bu, güclü siyasi varisin güclü uğurlu liderliyə yüksəliş yolunun davam etməsidir. Bu, həm də bütün dünyaya yeni bir mesajdır: kim nə qədər gözlənilməz davransa da Azərbaycan xalqı öz güclü lideri ətrafında daha güclü birləşərək, yeni həmrəylik nümunəsi ortaya qoyacaqdır!

Nəhayət, İlham Əliyev daim yeniləşən situasiyada yeni kreativliyə uyğun fəaliyyət göstərən potensiala və gücə malik lider olduğunu təsdiq etməkdədir.

Füzuli QURBANOV,
XQ-nin analitiki,
fəlsəfə elmləri doktoru